

Palestina

-Vårdnad av barn

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#). Den är en opartisk presentation av tillförlitlig och relevant landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänna förhållanden eller där Lifos expert är en källa, vilket i så fall anges. För att få en så fullständig bild som möjligt bör rapporten inte användas exklusivt som underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan tillsammans med andra källor.

Informationen i rapporten återspeglar inte Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Lifosrapport: Palestina – vårdnad av barn

2018-12-04, version 1.0

Lifos – Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2018

Omslagsbild: Wikipedia Commons, Flag of Palestine

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

Innehåll

1. English summary / Sammanfattning	4
2. Inledning	4
3. Allmänt om familjerätt	4
4. Barn födda inom religiöst äktenskap.	5
4.1 Muslimer.....	5
4.2 Kristna	6
5. Barn födda inom oregistrerade äktenskap - Urfi.....	7
6. Barn födda utom äktenskap.....	7
Källförteckning	9

1. English summary / Sammanfattning

The present report aims primarily at explaining generally applicable legal issues regarding custody of children in the State of Palestine. The legal system in Palestine is well known for its complexity, with elements from several former administrations and legal traditions and legal layers consisting of codified law, Sharia and customary law.

2. Inledning

Denna rapport om familjerätt och vårdnad av barn i Palestina har tagits fram efter förfrågan från Migrationsverkets Medborgarskapsenhet. Rapporten syftar primärt till att redogöra för vad som generellt sett gäller rättsligt avseende vårdnadsfrågor i Staten Palestina.

3. Allmänt om familjerätt

Det juridiska systemet i Palestina är känt för sin komplexitet, med inslag från flera olika koloniala styren och rättstraditioner. Det innehåller också flera olika, ibland parallella, lager av rättssystem, bestående av skrivna lagar, sharia och informell konfliktlösning genom sedvanerätt.¹

De religiösa samfunden har olika rättsskipning i familjemål.²

För muslimer regleras vårdnad av barn i Gaza av egyptisk lag, *Egyptian Law of Family Rights*, från 1954 och på Västbanken av jordansk familjelag, *Jordanian Personal Status Law no. 61*, från 1976. Detta p.g.a. ländernas tidigare inflytande i Palestina. Trots att lagstiftningarna sedan dess har uppdaterats i Egypten och Jordanien, följer man i stort sett de gamla lagstiftningarna i Palestina. Lagstiftningarna bygger på sharia enligt den sunnitiska Hanafiskolans rättstradition. Shariadomare tillämpar lagen i shariadomstolar.³

Palestinska kristna i Gaza, Västbanken och östra Jerusalem utgör idag endast runt 1% av befolkningen, uppdelade i ett tiotal olika ortodoxa, katolska och protestantiska samfund, som var för sig har sin egen jurisdiktion i familjerättsliga frågor. Den största gruppen är den grekisk-ortodoxa.

¹ Penny Johnson & Rema Hammami, *Change & Conservation: Family Law Reform in Court Practice and Public Perceptions in the Occupied Palestinian Territory*, 2014, s. 22. http://iws.birzeit.edu/sites/default/files/2016-12/Family%20Law%20Survey%20FINAL%20WEB_Penny%20and%20Rema_0.pdf

² UD, *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Palestina 2015-2016*, April 2017. <https://www.regeringen.se/rapporter/2017/04/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-palestina/>

³ UNDP, *A review of Palestinian legislation from a women's rights perspective*, 2012 <http://www.ps.undp.org/content/dam/papp/docs/Publications/UNDP-papp-research-Legislative%20english.pdf>; Jallad, *Palestinian women and security: a legal analysis*, 2012 https://www.files.ethz.ch/isn/152932/Legal_Analysis_EN.pdf

De olika kristna samfundet har sina egna familjelagar, bl.a. *Personal Status Law for Orthodox Christians* och *Personal Status Law of the Coptic Orthodox Church of 1938*⁴ och de respektive samfundens kyrkodomstolar tillämpar dessa. Samfund som erkänts av den Palestinska myndigheten är enligt amerikanska UD: grekisk-ortodoxa, romersk-katolska, armenisk-ortodoxa, assyriska, koptiska, etiopisk-ortodoxa, grekisk-katolska, syrisk-ortodoxa, anglikanska samt evangeliskt-lutherska.⁵

4. Barn födda inom religiöst äktenskap.

Äktenskapet är den enda erkända samlevnadsformen. Sambobegreppet finns inte.

4.1 Muslimer

De familjelagar som gäller för muslimer i Palestina hämtar alltså principer från sharia. Enligt sharia finns det tre huvudkategorier för vårdnaden:

- 1) Vårdnaden (*wilaya*), och vårdnadshavaren (*wali*) – är den som ansvarar för barnets personliga förhållanden fram tills barnet fyller 18, i vissa fall 15 år (där förhållanden inte rör ärenden med juridisk innebörd). Standarden är att fadern är vårdnadshavaren. Om fadern är frånvarande blir barnets farfar vårdnadshavare. Om ingen av dem är tillgängliga så bestämmer en shariadomstol i frågan om vårdnaden. Det är alltid en man som bär rollen som vårdnadshavare.
- 2) Omvårdnaden (*hadana*) blir relevant när skilsmässa äger rum. Omvårdnadshavare (*hadineh*) är den person som ansvarar för skötseln, (mat, kläder och kroppslig hygien), och den emotionella omvårdnaden av barnet. Det är framförallt modern som har omvårdnaden. Modern kan förlora omvårdnaden om hon gifter sig på nytt och om hon bedöms vara olämplig att ta hand om barn. Omvårdnaden går då i första hand till mormor, därefter till farmor vid mormors frånvaro.
- 3) Förmyndarskap (*wisaya*) uppstår när ovan nämnda vedertagna vårdnadshavare är frånvarande vid exempelvis dödsfall eller dylikt. Beslut om förmyndarskap tas då av shariadomstolen.⁶

⁴ UNDP, *A review of Palestinian legislation from a women's rights perspective*, 2012 <http://www.ps.undp.org/content/dam/papp/docs/Publications/UNDP-papp-research-Legislative%20english.pdf> s. 22

⁵ US Department of State, *2016 Report on International Religious Freedom: Israel and The Occupied Territories - The Occupied Territories*, 2017-08-15 <https://www.state.gov/j/drl/rls/irf/2016/nea/268896.htm>

⁶ Telefonintervju med familjerättsadvokat i Palestina, maj 2018.

Fadern har alltså alltid den juridiska vårdnaden, medan modern har omvårdnadsrätt upp till en viss ålder. I lagen som den tillämpas i Gaza har modern *hadana* över barnen tills pojkar blir sju år och flickor blir nio. En domare kan förlänga moderns omvårdnad över pojkar mellan sju och nio års ålder och för flickor upp till 11 år. Sedan övergår barnen till fadern.⁷ Enligt flera rapporter har Sharia Justice Council i Gaza tillåtit änkor att behålla barnen fram tills de gift om sig.⁸ På Västbanken har modern *hadana* över barnen tills barnen kommer i puberteten.⁹

En man har ensidig rätt att skilja sig från sin fru, medan en kvinna kan skilja sig om hon fransäger sig alla ekonomiska anspråk (*khul*). Hon kan också göra det genom en domstolsprocess om hon kan bevisa att det föreligger konflikt eller skada. En medlingsprocess initieras då som kan bli långvarig.¹⁰

En mor kan förlora omsorgen över sina barn t.ex. om hon lämnar islam, blir psykiskt sjuk, inte förmår skydda barnen, eller gifter om sig.¹¹

4.2 Kristna

Äktenskapet är enligt många av de kristna samfunden ett heligt sakrament, vilket bl.a. innebär att det är omöjligt eller svårt att skilja sig. Den koptisk-ortodoxa kyrkan tillåter skilsmässa endast i fall av otrohet och konversion.¹² Den grekisk-ortodoxa kyrkan tillåter skilsmässa men kräver att sökande står inför deras domstol i Jerusalem och det kan ta flera år att genomföra. Kristna i flera av de andra samfunden kan separera tillfälligt eller permanent, men de förblir fortfarande gifta med varandra. Äktenskap kan ogiltigförklaras under mycket specifika omständigheter, men proceduren är kostsam och långsam.¹³

Då skilsmässa är ovanligt och i många fall oacceptabelt, och lagstiftningen är mångfaldig och svåröverskådlig, är det svårt att ange vad som gäller för

⁷ Norwegian Refugee Council, NRC, *The Sharia courts and Personal Status laws in the Gaza strip*, 2011, s. 23. <https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/the-sharia-courts-and-personal-status-laws-in-the-gaza-strip.pdf>

⁸ NRC, s. 22; Migrationsverket, *Landprofil Palestinska områdena*, 2009, s. 62.

<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=21882>

⁹ Nahda Shehada, *Negotiating Custody Rights in Islamic Family Law*, 2009, s. 4.

<https://repub.eur.nl/pub/18438/shehada.pdf>; Migrationsverket, s. 62f.; UNDP, s. 25; Zeina Jallad, *Palestinian women and security: a legal analysis*, 2012, s. 13

https://www.files.ethz.ch/isn/152932/Legal_Analysis_EN.pdf

¹⁰ HRW, Human Rights Watch, Women's Centre for Legal Aid and Counselling, and Equality Now, *Joint Submission to the CEDAW Committee on the State of Palestine, 70th session*, 2018-06-11, kap. 2. <https://www.hrw.org/news/2018/06/11/human-rights-watch-womens-centre-legal-aid-and-counselling-and-equality-now-joint>

¹¹ Musawa, *Thematic Report on Muslim Family Law and Muslim Women's Rights in Palestine*, 2018-07, s. 29.

https://www.ecoi.net/en/file/local/1439704/1930_1533129585_int-cedaw-ngo-pse-31669-e.pdf

¹² US Department of State: *Country Report on Human Rights Practices 2017 - Egypt*, 2018-04-20 <https://www.state.gov/documents/organization/277483.pdf>

¹³ HRW, kap. 2.

kristna. I en rapport från Migrationsverket 2009 hävdas att vad gäller icke-muslimsk lagstiftning ges normalt vårdnaden till modern fram till barnet är fjorton år.¹⁴ Enligt en familjerättsadvokat i Palestina som Lifos varit i kontakt med 2018 gäller samma regler för kristna som för muslimer vad gäller vårdnad.¹⁵ Uppgifterna har inte kunnat bekräftas av andra källor.

5. Barn födda inom oregistrerade äktenskap - Urfi

Kraven på och behoven av att registrera äktenskap har ökat med den moderna staten och den vardagliga interaktionen med statlig byråkrati. Före den moderna staten var sedvanliga oregistrerade (*urfi*) äktenskap normen. Traditionellt har *urfi*-äktenskap varit religiöst tolererade för sunnimuslimer om det i övrigt uppfyller sharias krav på ett äktenskap. Oregistrerade äktenskap som uppfyller islams förutsättningar betraktas alltså som oregelmässiga snarare än ogiltiga,¹⁶ och utgångspunkten vad gäller vårdnad (*wilaya*) och daglig omsorg (*hadana*), dvs. att fadern har vårdnaden och modern är omvårdnadshavare upp till en viss ålder, torde enligt Lifos grovt sett vara densamma.

Sedan den Palestinska myndigheten etablerades har stora ansträngningar gjorts inom shariadomstolarna för att äktenskap ska registreras. (Inom islam behöver inte äktenskap registreras, eller ens förrättas genom en religiös auktoritet, så länge som de i övrigt uppfyller kraven enligt islam: vittnen och tillkännagivande.) Nuförtiden registreras de flesta äktenskap vid domstolen, även om det också händer att detta görs i efterhand, t.ex. för att dölja underårigas äktenskap.¹⁷

6. Barn födda utom äktenskap

Utomäktenskapligt sex eller barn från sådana förhållanden är starkt tabubelagda i det palestinska samhället. Kvinnor och män som i samförstånd har sex utanför äktenskapet på Västbanken kan åtalas under den jordanska strafflagen från 1960. Stigmatiseringen av utomäktenskapligt sex kan avskräcka offer för våldtäkt eller sexuella övergrepp från att anmäla brott.¹⁸ Strafflagarna som tillämpas i Gaza (1936 Criminal Code) och Västbanken

¹⁴ Migrationsverket, *Landprofil Palestinska områdena*, 2009-11-11, s. 62f.

<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=21882>

¹⁵ Telefonintervju med familjerättsadvokat i Palestina, maj 2018.

¹⁶ Abdullahi A. An-Na'im, *Islamic Family Law, Palestine/Palestinian Territories, West Bank and Gaza Strip* (odaterad) <https://scholarblogs.emory.edu/islamic-family-law/home/research/legal-profiles/palestinepalestinian-territories-of-west-bank-and-gaza-strip/>; Penny Johnson & Rema Hammami, *Change & Conservation: Family Law Reform in Court Practice and Public Perceptions in the Occupied Palestinian Territory*, 2014, s. 32f. http://iws.birzeit.edu/sites/default/files/2016-12/Family%20Law%20Survey%20FINAL%20WEB_Penny%20and%20Rema_0.pdf

¹⁷ Penny Johnson & Rema Hammami, s. 32f.

¹⁸ HRW, *Human Rights Watch, Women's Centre for Legal Aid and Counselling, and Equality Now, Joint Submission to the CEDAW Committee on the State of Palestine*, 70th session, 2018-06-11, kap. 4. <https://www.hrw.org/news/2018/06/11/human-rights-watch-womens-centre-legal-aid-and-counselling-and-equality-now-joint>

(1960 Penal Code) kriminaliserar också abort, och handlingen kan medföra några års fängelse för kvinnan och för den som hjälper till att utföra den. HRW skriver att en *Mufti* på Västbanken trots allt har tillåtit kvinnor att göra abort i exceptionella fall som efter våldtäkt eller incest, och att man känner till sju sådana fall under 2017.¹⁹

Lifos bedömer att om en kvinna skulle bli gravid utanför äktenskapet skulle familjen tidigt försöka göra allt för att kvinnan skulle ingå äktenskap. Kvinnan skulle också riskera att utsättas för hedersvåld.

Palestinska myndigheter kräver ett äktenskapscertifikat för att kvinnor ska kunna föda på sjukhus och registrera födseln. Enligt HRW hänvisas kvinnor på Västbanken som uppsöker sjukvård när de är gravida med barn utanför äktenskapet, till Ministry of Social Development. Om modern vill behålla barnet utreder departementet hennes sociala och ekonomiska förutsättningar, samt hennes och barnets säkerhet, innan hon eventuellt tillåts behålla barnet.²⁰ Barnet tillskrivs då endast henne²¹. Om hon inte når upp till kriterierna sätts barnet på statligt barnhem och kan därifrån sättas i fosterhem. Adoption är inte lagligt i Palestina.²²

¹⁹ Ibid., kap. 5

²⁰ Ibid.

²¹ Oxford Islamic Studies Online, *Minors* (odaterad).

http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t343/e0240?_hi=1&_pos=1

²² HRW, kap. 5

Källförteckning

Elektroniska källor

An-Na'im, Abdullahi A. *Islamic Family Law, Palestine/Palestinian Territories, West Bank and Gaza Strip* (odaterad)

<https://scholarblogs.emory.edu/islamic-family-law/home/research/legal-profiles/palestinepalestinian-territories-of-west-bank-and-gaza-strip/>

[hämtad: 2018-06-30]

Human Rights Watch, *Human Rights Watch, Women's Centre for Legal Aid and Counselling, and Equality Now, Joint Submission to the CEDAW Committee on the State of Palestine, 70th session*, 2018-06-11

<https://www.hrw.org/news/2018/06/11/human-rights-watch-womens-centre-legal-aid-and-counselling-and-equality-now-joint> [hämtad: 2018-06-13]

Jallad, Zeina, *Palestinian women and security: a legal analysis*, 2012

https://www.files.ethz.ch/isn/152932/Legal_Analysis_EN.pdf

[hämtad: 2018-06-13]

Johnson, Penny & Hammami, Rema, Institute of Womens' Studies, Birzeit University, *Change & Conservation: Family Law Reform in Court Practice and Public Perceptions in the Occupied Palestinian Territory*, 2014.

http://iws.birzeit.edu/sites/default/files/2016-12/Family%20Law%20Survey%20FINAL%20WEB_Penny%20and%20Rema_0.pdf [hämtad: 2018-11-27]

Migrationsverket, *Landprofil Palestinska områdena*, 2009-11-11

<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=21882>

[hämtad: 2018-06-02]

Musawah, *Thematic Report on Muslim Family Law and Muslim Women's Rights in Palestine*, 2018-07

https://www.ecoi.net/en/file/local/1439704/1930_1533129585_int-cedaw-ngo-pse-31669-e.pdf [hämtad: 2018-10-01]

Norwegian Refugee Council, NRC, *The Sharia courts and Personal Status laws in the Gaza strip*, 2011, s. 23.

<https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/the-sharia-courts-and-personal-status-laws-in-the-gaza-strip.pdf> [hämtad: 2018-10-01]

Oxford Islamic Studies Online, *Minors* (odaterad).

http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t343/e0240?_hi=2&_pos=1 [hämtad 2018-11-03]

Shehada, Nahda, *'Negotiating Custody Rights in Islamic Family Law'*, 2009

<https://repub.eur.nl/pub/18438/shehada.pdf> [hämtad: 2018-06-30]

UD, *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Palestina 2015-2016*, 2017-04,

<https://www.regeringen.se/rapporter/2017/04/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-palestina/>

[hämtad: 2018-05-30]

UNDP, *A review of Palestinian legislation from a women's rights perspective*, 2012

<http://www.ps.undp.org/content/dam/papp/docs/Publications/UNDP-papp-research-Legislative%20english.pdf> [hämtad 2018-06-02]

US Department of State, *2016 Report on International Religious Freedom: Israel and The Occupied Territories - The Occupied Territories*, 2017-08-15

<https://www.state.gov/j/drl/rls/irf/2016/nea/268896.htm> [hämtad: 2018-10-23]

US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2017 - Egypt*, 2018-04-20

<https://www.state.gov/documents/organization/277483.pdf> [hämtad: 2018-08-30]

Muntliga källor

Telefonintervju med familjerättsadvokat i Palestina, 2018-05

Om Lifos

Lifos är ett center för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Lifos mission: Lifos är ett expertorgan, vilket agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom tillförlitlig, relevant och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se